

Nr 21

Utlåtande i anledning av väckta motioner om kurativ verksamhet till stöd åt ensamstående mödrar m. fl.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 302 av fru *Carlqvist* och fröken *Ranmark* och II: 356 av fru *Skantz m. fl.* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om prövning, förslagsvis av familjeberedningen, av de i motionerna omnämnda frågorna.

I motionerna framhålls bl. a. att ensamma föräldrar är en sammanfattande benämning för olika grupper kvinnor och män med inbördes vitt skilda problem. För många av dem gäller, att den kurativa verksamheten skall utövas av en barnavårdsman. Det påpekas emellertid att barnavårdsmännen i dag har fullt upp med de åtgärder som ålagts dem enligt lag: fastställande av faderskap och underhållsbidrag, indrivning av underhållsbidrag m. m. Barnavårdsmännen har, säger motionärerna, i allmänhet en arbetsbörda som icke ger dem möjlighet att tillräckligt intensivt lämna önskad hjälp.

För frånskilda mödrar med små barn behövs ofta en kurativ verksamhet som inriktar sig både på de personliga problemen och på rådgivning beträffande omskolning och utbildning m. m.

Frånskilda fäder och dessas behov av kurativ verksamhet måste även beaktas.

Motionärerna framhåller vidare att utredningar angående missanpassade barns och ungdomars hemförhållanden har visat att barn från splittrade hem är starkt överrepresenterade bland dessa. Ett starkt kurativt stöd från samhällets sida som komplement till hjälpformer av ekonomisk natur måste därför ha stort värde i förebyggande syfte.

En omorganisation av arbetet inom barnavårdsmannainstitutionen genom att frånskilja de kurativa uppgifterna från den övriga verksamheten torde inte sällan kunna leda till ett ur klienternas synpunkt bättre resultat.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 356.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från familjeberedningen och socialstyrelsen samt berett Svenska socialvårdsförbundet tillfälle att inkomma med yttrande.

Familjeberedningen anför att den kommer att uppta de i motionerna berörda frågorna i lämpligt sammanhang.

Socialstyrelsen säger sig dela motionärernas uppfattning, att barnavårdsmannainstitutionen under nuvarande förhållande icke i önskvärd omfattning omsluter alla ensamstående föräldrar och deras barn samt att barnavårdsmännen ej har tillräckligt med tid för kurativ verksamhet på grund av

andra med uppdraget förenade, tidskrävande uppgifter, såsom fastställande av faderskap och underhållsbidrag samt indrivning av underhållsbidrag.

Styrelsen anför vidare:

Särskilt anser styrelsen det vara angeläget att i detta sammanhang framhålla, att barnavårdsmännen i allmänhet tvingas att ägna en oproportionerligt stor del av sin arbetstid åt indrivning av underhållsbidrag. Detta sammanhänger med stadgandet i 21 § andra stycket bidragsförskottslagen enligt vilket barnavårdsnämnds rätt till ersättning från staten för utgivna bidragsförskott är beroende av att nämnden »skäligen får anses hava fullgjort vad densamma ålegat ifråga om åtgärder för förskottens återkrävande». Dessa åtgärder åvilar i stor utsträckning barnavårdsmännen. I de kommuner å andra sidan, där indrivningen av underhållsbidragen centraliserats, har antalet ärenden per barnavårdsman ökat kraftigt. Barnavårdsmännen är därför, trots bortfallet av indrivningsarbetet, även i dessa fall så arbetstygda, att de ej hinner med sitt viktigaste arbete — det kurativa. Styrelsen tror, att mera skulle kunna vinnas, om den nuvarande barnavårdsmannainstitutionen kunde förbättras, än genom att ett nytt kurativt organ tillskapas.

Det är för närvarande icke ovanligt, att en som barnavårdsman anställd tjänsteman har 350 å 400 barnavårdsmannauppdrag. En dylik barnavårdsman har knappast någon möjlighet att vara ett personligt stöd för var och en av de klienter, som behöver detta. Detsamma gäller flertalet av de socialvårdsassistenter, kommunalkamrerare m. fl. som anförtros barnavårdsmannauppdrag. Redan deras egentliga arbetsuppgifter ger dem i allmänhet fullt tillräckligt att göra. Önskvärt är därför, att särskild barnavårdsman alltid finnes inom varje kommun. Vidare bör antalet förordnanden per tjänsteman bli betydligt mindre än vad nu är fallet och all kravverksamhet överflyttas från barnavårdsmännen till barnavårdsnämnderna.

Jämlikt bestämmelserna i 8 kap. 1 och 4 §§ föräldrabalken skall barnavårdsnämnd, som av särskild anledning finner det erforderligt, förordna barnavårdsman för barn och adoptivbarn i söndrade eller upplösta äktenskap. Dessvärre måste det konstateras, att denna bestämmelse icke i tillräcklig utsträckning iakttagits av nämnderna.

Barnavårdsmännen har redan genom gällande lagstiftning (8 kap. 6 § föräldrabalken och 1 § kungörelsen den 28 april 1950 om barnavårdsmans verksamhet och tillsyn därå) ålagts att vara ett personligt stöd för den som har vårdnaden om barnet. Därest barnavårdsmannainstitutionen utökas och reformeras bl. a. på sätt här föreslagits, skulle barnavårdsmännens arbete med kurativa uppgifter kunna intensifieras och även kunna komma att omfatta långt flera föräldrar och barn än vad nu är förhållandet. Under åberopande av det anförda får socialstyrelsen tillstyrka, att de i de här ifrågasvarande motionerna omnämnda frågorna blir föremål för utredning. Motionärerna föreslår, att frågorna prövas av familjeberedningen. Socialstyrelsen har icke något att erinra häremot men föreslår som ett alternativ, att ärendet överlämnas till familjerättskommittén.

Svenska socialvårdsförbundet framhåller bl. a. att frågan om den kommunala socialvårdens organisation och arbetsmetodik för närvarande är föremål för intensivt intresse från socialvårdens representanter. Mot bakgrunden av de överväganden och synpunkter som framförts i diskussionen om dessa spörsmål synes frågan om barnavårdsmannainstitutets nuvarande utformning och funktion böra bli föremål för noggrann prövning. De av motionärerna föreslagna åtgärderna och ändringarna torde knappast vara tillräckliga och ej heller fullt ändamålsenliga. Det kan ifrågasättas om inte

samhällets stöd och hjälpåtgärder åt ensamstående föräldrar bör bli föremål för en mera allsidig utredning, varvid såväl motionärernas synpunkter som utvecklingstendenser inom socialvårdsorganisationen bör beaktas.

Utskottet

Ett huvudargument för motionärernas yrkande om en särskild prövning av frågan om kurativ verksamhet till stöd åt ensamstående mödrar m. fl. är att inom den nuvarande barnavårdsmannainstitutionen icke finnes tillräckligt utrymme för kurativ verksamhet, då barnavårdsmännen i stor utsträckning måste syssla med arbetsuppgifter av annan art.

Det är även enligt utskottets mening angeläget med en effektiv kurativ verksamhet för ofullständiga familjer. Enligt gällande kungörelse om barnavårdsmans verksamhet åligger det barnavårdsman bl. a. att giva personligt stöd åt den som har vårdnaden om barnet. Av skäl som angivits i motionerna och i socialstyrelsens yttrande har emellertid kurativ verksamhet i denna form i praktiken icke kommit att bedrivas i önskvärd omfattning. Utskottet har emellertid erfarit, att socialpolitiska kommittén ämnar undersöka de ofullständiga familjernas problem och därvid upptaga frågan om den kurativa verksamheten — bl. a. kommer prövning att ske av spörsmålen om kommunernas handhavande av den rådgivande verksamhet som åligger dem och om möjligheterna att effektivisera denna verksamhet. Vidare har familjeberedningen i sitt yttrande över motionerna uttalat, att beredningen kommer att taga upp de i motionerna berörda frågorna.

Det kan sålunda konstateras att det av motionärerna påtalade behovet av en prövning av spörsmålet om kurativ verksamhet till stöd åt ofullständiga familjer blir tillgodosett utan något initiativ från riksdagens sida. Utskottet finner motionerna besvarade härmed och får därför hemställa,

att de likalydande motionerna I: 302 och II: 356 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1963

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson*, Möller*, Widen*, Sörlin*, Jonasson, Hedström*, Eric Gustaf Peterson, Hellebladh*, Ernst Olsson och Wallmark;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg*, fru Thunvall, herrar Nilsson i Bästekille, Lundmark*, Keijer, Börjesson i Glömminge*, Larsson i Borrby, Svanberg*, Bengtson i Solna, fru Ekroth och herr Rimås.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.